

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

СИЛАБУС навчальної дисципліни ГЕОГРАФІЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Вид дисципліни (за компонентом ОП): вибіркова

Освітньо-професійна програма: Географія

Спеціальність: 106 Географія

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою: географічний

Мова навчання: українська

Розробник: завідувач кафедри географії України та регіоналістики, д.геогр.н., доцент Костащук Іван Іванович

Профайл викладача:

[http://www.geoukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[1594\]\[caf_pers_id\]=95&commands\[1594\]=item](http://www.geoukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[1594][caf_pers_id]=95&commands[1594]=item)

Контактний телефон: (0372) 58-48-47

E-mail: i.kostaschuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3253>

Консультації:

Вид консультацій	День проведення	Час проведення
Очні консультації	понеділок	15.00-16.00
Онлайн-консультації	понеділок	16.00-17.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни):

В умовах розбудови незалежної Української держави і пов'язаних з цим процесів пробудження національної самосвідомості, об'єкти культурної спадщини, що стали свідками багатовікової історії українського народу, хранителями його духовної і матеріальної культури, відіграють важливу соціальну роль, вони є основою пізнання минувшини, всебічного осмислення життя народу. За кількістю пам'яток, наявністю шедеврів Україну можна без перебільшення віднести до країн з багатою історико-культурною спадщиною. На державному обліку перебуває понад 147 тисяч пам'яток археології, історії, архітектури та містобудування, монументального мистецтва. Пам'ятки культурної спадщини – і ті, які є символами національної культури та відомі на світовому рівні, й пам'ятки регіонального значення – є джерелом поглиблених досліджень і вироблення нових знань, наукових теорій і гіпотез, що впливають на свідомість суспільства, формують його культурний світогляд, почуття національної гідності.

Дисципліна знайомить студентів із особливостями територіальних відмін культурної спадщини України, а також робить акцент на особливостях їх використання в економіці (в т.ч. туризмі) нашої держави.

2. Мета навчальної дисципліни:

Сформувати у студентів систематизовані знання і розуміння особливостей просторових відмін у формуванні та сучасному стані культурної спадщини регіонів України, а також особливостях її використання в туристичній та інших сферах економічного та суспільного життя.

3. Завдання курсу:

- ✓ розкрити студентам зміст курсу “Географія культурної спадщини” як окремої дисципліни;
- ✓ ознайомити студентів з особливостями формування культурного потенціалу регіонів України;
- ✓ навчити студентів розуміння культури як матеріального та духовного розвитку етносів;
- ✓ розвинути у студентів уміння давати оцінку етнокультурним та процесам в Україні та їх значенні для регіонального розвитку;
- ✓ показати значення культурної спадщини різних на території України для розвитку людської цивілізації.

4. Пререквізити: Географія населення і розселення, Етногеографія України

5. Результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **загальні компетентності**, як:

- ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **фахові компетентності**, як:

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК 5. Здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно-географічну експертизу та моніторинг.

Програмні результати навчання:

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР02. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді.

ПР03. Вільно спілкуватися із професійних і наукових питань іноземною мовою.

ПР04. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та міждисциплінарних контекстах.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР06. Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

ПР07. Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати: сутність понять: культура; культурна спадщина; цивілізація; географія культури; геокультурні ідеї; геокультурні закони; сакральна географія; історична географія культури; геокультурна регіоналізація;

методологія геокультурних досліджень; методика геокультурних досліджень.

вміти: практично аналізувати геокультурні особливості, зокрема етнокультурні, сакральні, історико-культурні тощо формування території; визначати чинники формування культурної спадщини регіонів України.

6. Опис навчальної дисципліни

6.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни: Географія культурної спадщини												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	V (I)	2 (10)	5	150	2	15	30	-	-	105	-	залік

6.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ГЕОГРАФІЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ											
Тема 1. Вступ до курсу «Географія культурної спадщини»	12	2	-	-	-	10	13	1	-	-	-	12
Тема 2. Зміст та важливість вивчення історико-культурної спадщини України та регіону	14	-	4	-	-	10	14	-	2	-	-	12
Тема 3. Географія основних складових історико-культурної спадщини регіонів України	16	2	4	-	-	10	13	1	-	-	-	12
Тема 4. Архітектурна спадщина українських земель. Об'єкти ЮНЕСКО в Україні	16	2	4	-	-	10	12	-	2	-	-	10
Тема 5. Підсумкове заняття	17	2	-	-	10	5	20	-	-	-	10	10
Разом за ЗМ1	75	8	12	-	10	45	72	2	4	-	10	56
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ГЕОГРАФІЯ ДУХОВНОЇ (НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ) КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ											
Тема 1. Географія основних складових духовної культурної спадщини України	10	2	-	-	-	8	16	-	2	-	-	14
Тема 2. Пам'ятки монументального мистецтва. Іконопис та його значення для регіонів	16	4	4	-	-	8	13	1	-	-	-	12
Тема 3. «Козацькі пісні» та інші музичні твори. Театральне мистецтво	12	-	4	-	-	8	13	1	-	-	-	12
Тема 4. Загальні проблеми пам'яткоохоронної роботи	15	1	6	-	-	8	16	-	2	-	-	14
Тема 5. Підсумкове заняття	22	-	4	-	10	8	20	-	-	-	10	10

Разом за ЗМ 2	75	7	18	-	10	40	78	2	4	-	10	62
Усього годин	150	15	30	-	20	85	150	4	8	-	20	118

6.2.1 Тематика індивідуальних завдань

1. Ініціація у традиційних культурах народів України
2. Модифікація тіла у традиційній культурі народів України
3. Татування як елемент знакування в традиційній культурі народів України
4. Гігієнічні принципи в традиційних культурах народів України
5. Розвиток поняття про особисту гігієну в європейській культурі
6. Розвиток поняття про особисту гігієну в культурі народів Азії
7. Територіальні відміни в традиційному весільному вбранні
8. Поховальний обряд як елемент духовної культури: регіональні відміни
9. Традиційні зачіски в культурах народів України
10. Традиційні прикраси в культурах народів України
11. Зброя як елемент традиційної матеріальної культури
12. Традиційні транспортні засоби як елемент матеріальної культури
13. Знаряддя праці і їх територіальні відміни (за вибором)
14. Музичні інструменти в традиційній культурі народів України
15. Кастова система організації суспільного життя в різних культурах
16. Технології нешитого одягу – їх трансформації
17. Технології напівшитого одягу і їх трансформації
18. Мода як елемент культури, її відображення в різних аспектах життя
19. Мода в одязі: розвиток в часі
20. Традиційний костюм народів Галичини, його сучасне використання
21. Традиційний костюм народів Буковини, його сучасне використання
22. Прояви традиційної культури в сучасних субкультурах
23. Еволюція трактування духовної культури і її структури
24. Художня творчість як відображення світосприйняття
25. Наукова творчість як елемент культури, її структура
26. Гуманітарна наука і її розвиток як складової культури
27. Природнича наука в системі культури, її здобутки і розвиток
28. Художня творчість первісного суспільства
29. Поняття про «міську культуру»
30. Культура в сучасних глобалізаційних процесах
31. Музика як складова духовної культури
32. Театр в структурі духовної культури
33. Розвиток кіномистецтва: регіональні відміни і глобальні тренди
34. Традиційна танцювальна культура народів України
35. Традиційна маска в культурі народів України

6.2.2 Самостійна робота

1. Основні поняття та категорії курсу «Географія культурної спадщини».
2. Роль українських вчених у формуванні «Географії культури», «Географії релігії» та «Сакральної географії» як окремих суспільно-географічних дисциплін.

3. Етнокультурний ландшафт та його вплив на розвиток матеріальної культури фізико-географічних районів України.
4. Етнокультурний ландшафт та його вплив на розвиток духовної культури фізико-географічних районів України.
5. Динаміка чисельності та територіальні диспропорції географії прихильників світових релігій у ХХІ столітті.
6. Протестантизм в Україні: сучасні територіальні відміни та чинники, що їх викликали.
7. Теорія цивілізацій С. Хангтінгтона та її значення в геополітичному розвитку світу.
8. Перспективи розвитку релігійного туризму та паломництва в Україні.
9. ЮНЕСКО та Україна: особливості співпраці.

6.2.3 Темі практичних занять

1. Історія розвитку географії культури та географії релігій в світі та Україні.
2. Географія основних складових матеріальної культурної спадщини в Україні.
3. Географія основних складових духовної (нематеріальної) культурної спадщини в Україні.
4. Археологічні пам'ятки України.
5. Геокультурне районування України. Теорія цивілізацій та її значення для України.
6. Сакрально-туристичний потенціал регіонів України.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, практична робота) відповідь студента. Формою підсумкового контролю є залік.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: контрольні модульні роботи з використанням стандартизованих тестів та вправ на логічне мислення; проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.); розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни. Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30; 2 модуль – 30 балів.

Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати залік і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати залік з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів, він не допускається до складання заліку.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається залік, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 40 балів.

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

<i>Рейтингова оцінка з дисципліни</i>	<i>Оцінювання в системі ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	<i>Залік за національною шкалою</i>
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (задовільно)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі.

Розподіл балів, які отримують студенти за кожен елемент

Поточне оцінювання (аудиторна (лекційний матеріал і практичні роботи) та самостійна робота)										Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	8	8	8	-	6	8	8	8	-		

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Косташук І.І. Релігійний простір України: суспільно-географічне дослідження : монографія. Чернівці: ЧНУ, 2018. 512 с.
2. Косташук І.І. Методика бальної оцінки релігійно-туристичних об'єктів. *Географія та туризм*. 2017. Вип. 41. С. 12-21.
3. Косташук І.І. Географічні особливості поширення монастирів України як важливих сакральних-туристичних об'єктів. *Науковий вісник Чернівецького університету. Сер. Географія*. 2018. Вип. 795. С. 46-53.
4. Косташук І.І. Географія релігії як суспільно-географічна наука. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Сер. Географічні науки*. 2018. Вип. 18 (376). С. 60-66.
5. Культура і побут населення України : Навч. посібник. Київ, 1991.
6. Пономарьов А.П. Українська етнографія : Курс лекцій. Київ, 1994.
7. Ровенчак І.І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження : Монографія. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 240 с.

8.2. Допоміжна

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Світова та українська культура : Навч. посібник. Львів : Світ, 2004. 344 с.
2. Історія української та зарубіжної культури : Навч. посібник / С.М. Клафійчук. Київ : Знання - Прес, 2004. 358 с.
3. Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. Київ : Либідь, 1994. 350 с.
4. Культура українського народу : Навч. посібник. Київ, 1994.
5. Культурологія: українська та зарубіжна культура : Навч. посібник. Київ, 2006.
6. Любіцева О.О. Культурологічний підхід в географії і ландшафт як індикатор культури. *Людина в ландшафті ХХІ століття: гуманізація географії. Проблеми постнекласичних методологій*. Київ, 1998. С. 135-137.
7. Любіцева О.О. Ландшафт в географії культури / Ландшафт як інтегруюча концепція ХХІ століття. Зб.наук.праць. - К., 1999, с.150-152.
8. Любіцева О.О. Стан геокультурних досліджень в Україні / Вісник Київськ.унту. Серія Географія. Київ : ВЦ "Київський університет", 1999. Вип. 45. С. 16-18.
9. Любіцева О.О. Методологія географії культури. *Україна та глобальні процеси: географічний вимір* : Зб. наук. праць. В 3-х т. Київ-Луцьк : Ред-вид. відд. "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. Т. 3. С. 258-262.
10. Любіцева О.О. Географія культури: питання відродження й становлення. *Вісник Київськ. ун-ту. Серія Географія*. 2000. Вип. 46. С. 281-282.
11. Любіцева О.О. Місце географії культури в системі географічних наук та її структура. *Український географічний журнал*. 2009. №2. С. 48-51.
12. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ, 1992.